

Resumé

Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka

Jan Hamberger

Tato diplomová práce pojednává o teologickém díle českého autora 19. století, o knězi a českobudějovickém biskupovi Janu Valeriánu Jirsíkovi (1798–1883). Cílem této práce je představit Jirsíkovu literární tvorbu se snahou vystihnout její teologickou charakteristiku. První část práce se nejprve věnuje českému dějinnému kontextu 19. století. V její druhé části je pak schematicky pojednáváno o Jirsíkově životním osudu. V druhé kapitole se postupně mapuje vlastní literárně-teologická tvorba ve třech životních etapách. První etapa je vymezena Jirsíkovým kaplanským a farářským působením (1821–1847). Redaktorskou činnost v Časopisu pro katolické duchovenstvo (1848–1851) vyplňuje druhá etapa a třetí zahrnuje období biskupského působení v českobudějovické diecézi (1851–1883). Díla jsou v jednotlivých obdobích tematicky rozřazena, krátce popsána a charakterizována. Poslední a zároveň největší část této diplomové práce se zabývá nejobsáhlejším dílem Jirsíka – *Populární dogmatikou*. Toto stěžejní dílo teologa Jirsíka je zevrubně popsáno a reflektováno podle jednotlivých teologických traktátů z apologetiky a dogmatiky. V závěru je pak vyjádřen převažující charakter celého Jirsíkova díla a jeho význam.

Jirsíkova tvorba je spojena s počátky novodobé česky psané teologie. Spisy jsou převážně apologetického charakteru, které spolu s interkonfesní tematikou tvoří nejvýraznější rys celé Jirsíkovy tvorby. Výrazné zastoupení v celku Jirsíkových spisů mají příspěvky v Časopisu pro katolické duchovenstvo. Teologické uvažování Jirsíka vyrůstá z formování podle pozdně josefínských zásad osvícenecké teologie, která však v jeho spisech nedominuje. Pozdní osvícenecká teologie pozitivně ovlivnila Jirsíka v tom, že zaměřil své teologické dílo prakticky a popularizačně bez racionalizujících tendencí. Jirsíkovo teologické dílo je proto možné zařadit do tradičně konzervativního proudu katolické teologie. Jeho konzervativismus však nenese stopy ultramontanismu. V *Populární dogmatice* Jirsík představil celek nauky katolické církve v popularizující formě, které dociluje nekomplikovaným výkladem a přehlednou skladbou. Důvod úspěšnosti *Populární dogmatiky*, několikrát vydané, lze spatřovat v užití českého jazyka, v šíři pojednávané látky v jednom spisu, v jejím laickém zaměření a stylové plynulosti. Spojení apologetické a dogmatické části s příslušnou morální pobídkou vytváří z *Populární dogmatiky* jedinečný celek s pevnou jednotou a velkou přehledností. Celkově lze Jirsíkovo teologické dílo označit za popularizačně-apologetické bez akademických ambicí s jasným praktickým zaměřením.